

MARIKA TUDEER

Lähteen rannalla elämä

**Lähteen
rannalla
elämä**

MARIKA TUDEER

Lähteen rannalla elämä

LIND&CO

www.lindco.se

info@lindco.se

ISBN 978-91-8095-603-1

© Marika Tudeer ja Bokförlaget Lind & Co

Kirjan kansi: Laura Noponen

Taitto: Markus Paajala

Kustantaja: Bokförlaget Lind & Co AB, Tukholma, 2024

Painettu EU:ssa

TAMMIKUU 1923

Iita seisoi Hiilin talon pihalla ja odotti äitiä navetasta. Lunta putoili taivaalta hiljakseen. Ei ollut kovin kylmä, mutta silti varpaita vähän nipisteli varsikengissä. Kengät olivat jääneet pieniksi, eikä uusia ollut luvassa täksi talveksi. Näillä täytyi pärjätä.

Maidot piti saada nopeasti jäähtymään. Olisivat ne lumesakin jäähtyneet, mutta talvella vaarana oli myös jäätyminen. Siksi maidot vietiin alas lähteeseen jäähtymään, olipa kesä tai talvi, ja tonkkien kuljettamiseen tarvittiin Iitan apua.

Aamu alkoi vasta valjeta. Äiti Matilda oli tullut lypsylle jo varhain, pimeällä. Iita sai sunnuntain kunniaksi nukkua vähän pitempään ja tulla myöhemmin perässä. Pyhäaamuna äiti oli lypsyllä yksin, karjakoilla oli vapaa aamu.

Iita odotteli ulkona ja katseli mäeltä joka suuntaan. Kun katsoi kauemmas navetan ohi, näki Kuuslammen ja koulun pillkottavan peltojen ja puiden takana. Jos taas katsoi toiseen suuntaan, näki Hiilin suuren, kauniin, valkoisen talon sekä piharakennukset. Niistä oikealla oli lisää peltoa ja peltojen takana metsiä.

Tämä oli Iitan maailma. Tässä oli kaikki, vaikka Iita tiesi, että maailma jatkui tämän ulkopuolellakin. Jos kulki tietä itään, tuli Läyliäisiin, ja siellä asui Alma-serkku. Jos jatkoi länteen, tuli melkein pelkkää metsää, mutta joki jatkui ja järvien jono. Ete-

lässä oli Hunsala, se oli suurempi ja hienompi kylä kuin Pilpala. Hunsalassa ei ollut myllyä eikä edes omaa koulua, mutta siellä oli useampi talo ja isompi kauppa. Ennen kaikkea Hunsalassa oli asema, ja siitä hunsalalaiset olivat ylpeitä, tietysti.

Iita oli kerran käynyt asemalla ja nähnyt junan. Se pysähtyi Hunsalan pienen pysäkkirakennuksen kohdalla ja jatkoi sitten puksutustaan kohti Siikalaa ja siitä Pyhäjärvelle asti. Tulosuunnassa oli ensin Koirajoki ja lopulta Kytäjä ja jotain muutakin. Kaikkia nimiä Iita ei muistanut, ei yhdeksänvuotias voi kaikkea muistaa. Hunsalan lisäksi Iita oli nähnyt vain Koirajoen ja Yli-Myllyn.

Äiti tuli navetan suunnasta maitorekeä työntäen.

– Iita, ota kiinni jo, äiti huusi.

Iitaa tarvittiin apuun, kun reki laskettiin mäkeä kohti lähettä. Lumivallit uran reunoilla ohjasivat rekeä oikeaan suuntaan, mutta rinteessä toisen piti pistää vastaan, jotta reki ei olisi luisunut omia aikojaan rantaan ja siitä veteen.

– Kunnolla kiinni, Iita! Ei saa aina unohtua haaveilemaan.

Maidot nostettiin pienen apulaiturin kautta avantoon. Iitan piti auttaa nostamisessa, vaikka hänen voimansa eivät vielä oikein riittäneetkään. Lähde oli suuri, Iitan mielestä se oli kuin järvi. Kerran hän oli kiertänyt sen kokonaan ympäri, ja siinä oli kulunut kauan. Aikuiset sanoivat, että kun lähteen kiertää, matkaa kertyy puoli virstaa. Mutta koulussa Iita oli oppinut, ettei peninkulmista ja virstoista pitäisi enää puhua. Yksi peninkulma on kymmenen kilometriä, virsta vähän yli yhden. Iita osasi laskea: lähteen kiertämisessä matkaa kertyi vähemmän kuin kilometri.

Lähde oli siis melkein kuin järvi, mutta sitä vain sanottiin lähteeksi. Ihan niin kuin Näkyvänlampea sanottiin lammeksi, vaikka yhtä hyvin Iitan mielestä olisi voitu sanoa että järvi.

KESÄISIN Hiilin väki halusi välillä juoda sunnuntaikahvit metsän rinteiden tasanteella, josta oli kaunis näköala alas lähteelle. Tavaroita kantamaan tarvittiin sisäkköpiika ja äiti ja vielä Iitakin, sillä mukaan tuotiin pöytä ja tuolit ja toiseksi hienoimmat porsliiniastiat kahvien ja pullien lisäksi. Olihan Hiilillä huvimajakin lähteen toisella puolella, lähempänä taloa, mutta herrasväki tarvitsi vaihtelua.

Saunan ovi avautui ja ulos tuli pitkä, laiha hahmo. Heidät nähdessään hahmo jäykistyi, kääntyi ja livahti kohti metsää. Iita ehti nähdä miehen kasvot; mies näytti melko nuorelta, mutta hänen kasvonsa olivat uurteiset ja hiukset lähes harmaat. Silmissä oli outo, pelästynyt katse.

– Äiti, kuka se oli? Kuka meni? Iita kummasteli.

– Se oli Saliini vain. Ei siitä tarvitse välittää. Se ei tykkää ihmisistä.

– Mitä se teki Hiilin saunalla?

– Saliini lämmittää saunan. Aina on lämmittänyt, mutta sinä vain et ole sitä ennen nähnyt, se lähtee kun ihmisiä tulee. Kai se kävi nyt laittamassa paikat kuntoon eilisillan saunomisen jälkeen. Se asuu tuossa mökissä lähteen reunalla, katsohan tuolla, äiti osoitti kohti lähteen länsireunaa.

Puiden takana näkyi pieni, maalaamaton tölö. Oli Iita sen nähnyt tietä myöten kulkiessaan, mutta ei ollut kiinnittänyt siihen huomiota etenkään tästä suunnasta. Kesällä mökin voisi lähteeltä nähdä paremmin, uimasta tai laiturilta.

– Mutta älä turhaan mene lähelle. Ei kai se vaarallinen ole, mutta annetaan sen olla, äiti sanoi.

Tyhjänä reki oli kevyt, mutta ylämäkeen sitä oli silti raskasta työntää. Olisi ollut ihanaa hypätä reen kyytiin, joskus kesällä Väinö-renki oli vetänyt Iitaa maitokärkyssä. Sen haus Kempaa hetkeä Iita tuskin muisti! Mutta äiti oli väsynyt, eikä äidille muutenkaan uskaltanut ehdottaa mitään. Äidille elämä

oli työntekoa ja selviytymistä. Nauraminen ja ilonpito olivat äidille vieraita.

Silti äiti oli rakas. Äiti oli ainut oma, mitä Iitalla tässä maailmassa oli.

TALVI jatkui ja säät kylmenivät jälleen. Pahimmilla pakkasilla Iita käveli kouluun kaulaliina kasvojen edessä, se auttoi vähän silloin, kun kylmä tuntui salpaavan hengityksen. Matka kotoa koululle kesti kävellessä vartin, mutta jos oli kylmä, Iita juoksi. Välitunnit kuitenkin piti olla ulkona, ja silloin palelsi. Osa hiihti lämpimikseen ja ajankulukseen myös välitunneilla, mutta Iita ei pitänyt hiihtämisestä, koska sukset eivät pysyneet kunnolla kiinni hänen talvikengissään.

Koulussa Iita viihtyi. Oli hauska oppia asioita. Lukeminen ja kirjoittaminen sujuivat häneltä hyvin, ja hän luki kaiken, mitä käsiinsä sai. Silti jokin sai hänet tuntemaan itsensä erilaiseksi kuin muut.

Yksi asia Iitaa vaivasi koulussa erityisesti. Eräänä iltana hän rohkaistui viimein kysymään asiaa äidiltä.

– Äiti, mikä on punikki?

Äiti oli hetken hiljaa ja kivahti sitten:

– Mitäs tuommoisia kyselet? Mistä sinä olet tuommoisia sanoja kuullut?

– Onko se ruma sana? Kun koulussa... sanoivat että minä olen punikin pentu.

– Punikin pentu? Minä en ole mikään punikki ja sinä olet minun pentuni!

Äiti kuulosti taas äkäiseltä ja Iita mietti, uskaltaako jatkaa kysymistä. Jatkoikin kuitenkin.

– Mutta isä. Oliko minun isäni punikki?

– Ei sinulla ole isää! Ei kaikilla ole isää. Eihän Hilkan Reetallakaan ole isää, äiti väisteli.

– Niin, mutta Reettaa ne sanovatkin äpäräksi. Onko se sitten ruma sana?

– No on. Mikä ihme siinä on, että aina pitää nimityksiä keksiä? Antaisivat ihmisten olla mitä ovat, äiti tiuski.

Iita vaikenä. Hänenkö vikansa se oli? Ei hän ketään nimitellyt. Mutta kaverit koulussa keksivät toisistaan milloin mitäkin sanomista, ja erityisen usein kohteena tuntuivat olevan Reetta ja Iita. He eivät olleet suosiossa. Reetta oli syrjässä ja pelokas, Iita kulki sentään pystypäin, mutta ei aina osannut olla muiden kanssa. Toiset olivat jotenkin erilaisia, Iitan oli vaikea ymmärtää, miten heidän kanssaan oikein ollaan.

Äiti oli aikansa hiljaa ja näytti mietteliäältä. Sitten hän aloitti hiljaa:

– Muistatkos sinä yhtään sinun isääsi? Tai niitä aikoja... taisit olla liian pieni vielä.

– Muistan minä kun joku heijasi. Se nosti jalat ylös ja minä pääsin siihen jalkojen päälle mahalleni. Semmoinen iso mies, Iita muisteli.

Äiti katseli seinää. Iita yritti katsoa samaa kohtaa, mikähän siinä oli, mitä äiti niin tutki? Ei näkynyt kuin tavallista hirttä vain.

– Sinun isäsi oli ihan hyvä mies. Se vain oli semmoista aikaa se. Sinä olit vasta neljän vanha. Mutta hyvin me tässä pärjätään kahdestamme, äiti sanoi eri äänellä, kuin yrittäen olla erityisen reipas.

– Se oli semmoista rähinää se kauhea kevät. Ei täällä niinkään, muualla oli vielä pahempaa, mutta isäsi lähti sitten kuitenkin. Eikä tullut takaisin. Ei niitä asioita tarvitse muistella enää. Se on mennyt nyt. Hyvähän meidän tässä on, kun Hiilin isäntä antaa olla kuitenkin, äiti sanoi sellaiseen tapaan, kuin asia olisi nyt loppuun puitu.

Iita ei ymmärtänyt, miksi toisten sitten piti häntä punikin pennuksi haukkua. Sitten hän muisti vielä jotakin.

– Äiti. Onko se Saliini, se erakko, onko sekin punikki?

– Mistä häntä tietää. Kai se on ainakin ollut, kun se kerran sen kapinan jälkeen tänne jostain ilmestyi. Tai tuotiin, olihan siitä kapinasta silloin jo aikaa mutta kuitenkin.

– Siksikö se on niin vihainen kun se on punikki? Siksikö sitä pitää pelätä?

– Eivät punikit ole vihasia. Tai olivat kai ne silloin, mutta silloin rähinässä kaikki olivat vihasia, valkoiset ihan yhtä lailla. En minä tiedä, sinä kysyt niin vaikeita. Kai sille on jotain sattunut, kun se on semmoinen. Pysyt vain kaukana siitä.

Asia tuntui olevan äidin mielestä selvä, mutta Iitaa askarrutti yhä. Salin ilmestyi tänne rähinän jälkeen, niinkö? Iita uskaltautui kysymään asiaa vielä.

– Niin, joskus sen jälkeen se kai tuli. Mutta ei ihan heti. Eikä vielä silloinkaan, kun ne vangit tulivat tänne pakkotöihin. Siinä joukossa Saliini ei ollut.

– Mihin pakkotöihin? Ketkä? Iita ihmetteli.

– No Riihimäeltä tuotiin niitä punavankeja ja ne pantiin rakentamaan itselleen semmoinen parakki tuonne Portaankorvan maille. Siellä niitä pidettiin ja vietiin aina valtion suota ojittamaan, hyvää peltoa tekivät. Ja jokea perkasivat myös, että nyt saa joessa tukkeja paremmin uitettua koskipaikkojen yli, äiti sanoi.

– Olivatko ne vankeina siellä?

– No juu, vankeina olivat. Mutta kai täällä sentään oli parempi olla kuin siellä Riihimäellä. Mistä minä tiedän, mutta jotain olen kuullut siitä Riihimäestä. Että taudit siellä levisi ja ettei ollut aina oikein ruokaakaan. Ihan vieraita miehiä ne pakkotyövangit olivat, mutta näkihän niitä joskus, kun ne kävelytettiin sieltä parakilta työmaalle. Kerran niitä sieltä karkasi, kuusi miestä lähti käpälämäkeen.

– Karkasi? Saatiinko ne kiinni? Iita kauhisteli.

– No saatiinhan ne kiinni. Ei niille hyvin käynyt. Parempi olisi ollut olla kiltisti vain, äiti sanoi.

Iita mietti miehiä parakissa ja työssä ja sitten pakenemassa. Mihin he olivat menneet ja kuinka pitkään pakomatka kesti? Miltä tuntui jäädä taas kiinni ja mitä sitten tapahtui?

– Mutta eivät nämä jutut lapsille kuulu. Mitä minä näitä sinulle. Ole sinä vain aina kiltti tyttö niin ei mitään pahaa tapahtu, äiti lopetti.

PARIN viikon kuluttua vietettiin paavalinpäivää. Se oli tärkeä päivä. Ei ihan yhtä tärkeä kuin jouluku, mutta merkkipäivä kuitenkin. Sanottiin, että ”Paavo parasta talvea”, sillä päivät olivat jo valoisia ja oli hyvä nauttia talven keleistä. Siihen mennessä puolet talven lumista oli satanut. Jos puolet eläinten ruuista oli vielä jäljellä, saattoi huokaista helpotuksesta. Silloin tiesi, että ruuat riittivät kevääseen.

Paavalinpäivänä syötiin aina hernekeittoa. Jos olisi ollut koulupäivä, hernerokka olisi ollut ruokana koulussa, vaikkei olisi ollut torstai vaan mikä tahansa päivä. Mutta nyt paavalinpäivä osui sunnuntaille, vapaapäivälle. Rokan ainekset sai hakea naapurista, jos ei itsellä ollut. Rikkaat maksoivat saamisistaan, köyhien ei kuulunut maksaa. Rikkaista taloista ”Paavon pavui” annettiin mielellään, sillä mitä anteliaampi oli paavalinpäivänä, sitä parempi hernesato oli odotettavissa seuraavana kesänä, niin uskottiin.

Ei ollut sopivaa ottaa aineksia siitä talosta, jossa oli palveluksessa eli jonka ruuissa muutenkin oli, joten Iita kävi hakemassa rokka-ainekset Hyypältä. Hyypällä hakijoita osattiin odottaa. Siansorkkakakin liikenä, tosin vain yksi, sillä tottahan Hyypällä tiedettiin Kauppisten asuvan kahdestaan. Iitan ja äidin soppaan riitti yksi sorkka. Iita niiasi niin syvään kuin suinkin.

Kotiin päin mennessään Iita pääsi osan matkaa reen kyydillä. Sippolan Kustaa oli heiniä kuskaamassa.

– Sinne vain hyppäät heinien päälle, kehotti Kustaa ystävällisesti.

– Aikamoinen tuisku, huusi Kustaa taakseen kuskin penkiltä. – Se on hyvä vain, tietää hyvää satoa.

Iita ihmetteli. Hän oli kuullut ihan päinvastaista. Jos tuiskuttaa niin paljon, että reenjalaksen jäljet umpeutuvat, niin tulevana kesänä pellava, hamppu tai peruna eivät menesty. Ehkä ne ovatkin ihan keksittyjä kaikki tuollaiset ennusteet, Iita mietti itsekseen. Ehkä ihmiset vain tahtovat uskoa kaikenlaista. Senkin hän oli kuullut, että jos Paavalina pyryttää niin että oljenkorsi peittyy, tulee huono vuosi.

Hän otti asian puheeksi äidin kanssa rokan jo poristessa hellalla.

– Paavo pakkasen parina, nenä räässä, parta jäässä, äiti sanoi.

– Ai mitä? Iita ihmetteli.

– Niin että talvi jatkuu vielä. Ja jos pakkanen ei pauku Paavalina, kesäkään ei ole mistään kotoisin. Mutta jos tuulee lämmintä etelästä, niin sitten tulee hyvä marjavuosi.

No jopas on kummalliset väitteet, mietti Iita. Pitää olla pakkanen, mutta hyvä jos ei ole.

– Usko pois, naurahti äiti vielä perään.

Äidin naurahduksesta Iita ymmärsi, että ei tarvinnut uskoa. Oli mukava tietää tuommoisia vanhoja sanontoja, mutta eipä niihin uskoa tarvinnut. Eikä kannattanut.

SEURAAVANA päivänä Iita lähti koulusta Hiilin kautta kotiin, kuten hänellä yleensä oli tapana. Äiti oli juuri kantamassa vettä lehmille.

– Mene kotiin vain. Mutta otat tuosta tuon ison korin mukaasi ja poimit pudonneita oksia polttopuiksi mennessäsi. Kierrät sen verran kauempaa, että saat korin täyteen. Minä tulen pian puuronkeittoon ennen iltanavettoa, äiti sanoi.

Illalla oli ollut kova tuuli, ja se oli katkonut oksia. Useimmat olivat kuitenkin vain pieniä risuja, niitä Iita ymmärsi olla poimimatta. Hän kierteli metsässä ja poimi vain paksuimpia oksia. Ne katkesivat pakkasessa helposti, kun niillä löi puun runkoon tai kiveen. Katkenneet palat mahtuivat hyvin koriin.

Rannassa oksia oli enemmän kuin metsän suojassa. Huomaamattaan Iita oli edennyt lähelle erakko Salinin mökkiä. Yhtäkkiä mies oli siinä hänen edessään ja päästi kauhean huudon. Iita oli kauhuissaan, mutta sen sijaan että hän olisi lähtenyt juoksemaan pois hän jähmettyi paikoilleen pelosta. Salin otti maasta seipään ja alkoi huitoa sillä. ”Pois! Pois! Mene pois!” mies huusi.

Iita ei ollut aiemmin nähnyt Salinia niin läheltä. Nyt hän tuijotti huutavia kasvoja, ei kyennyt irrottamaan katsettaan eikä liikuttamaan jalkojaan, vaikka järki käski paeta. Salinin kasvot olivat vääntyneet, aivan kuin ne näkisivät jotain, mitä muut eivät nähneet.

Lopulta Iita sai jalkansa liikkeelle. Hän juoksi läpi metsikön, tuli tielle, jatkoi matkaansa vain kerran taakseen vilkaisten. Salin ei seurannut, mutta Iita jatkoi silti juosten. Kotona hän laittoi oven hakaan ja piiloutui sänkyynsä.

Kesti kauan ennen kuin äiti tuli. Iita nyhkytti yhä, selitti miksei kori ollutkaan täynnä polttopuita.

– Vai sillä tavalla! Sellainen äijä! Luuleeko se kärryillä tuotu määräävänsä täällä muiden kulkemiset ja tekemiset! Minä menen ja selvitän tämän isännän kanssa. Toiste ei tarvitse sellaisia kuunnella, äiti rähisi vuorostaan, kääntyi kannoillaan ja lähti samaan suuntaan mistä oli tullut, takaisin Hiilille.

Matilda-äidin sisuskaluissa kuohui. Hän tiesi paikkansa leskimuorina ja ison talon piikana, mutta hän oli myös oppinut pitämään itsensä ja lapsensa puolia tässä elämässä. Isäntävälle ei sopinut niskoitella vastaan, mutta mitä tahansa ei hänenkään tarvinnut sietää. Hänellä oli vain yksi tytär, muuta ei ollut. Hänen tyttärtään ei sentään kohdeltaisi miten hyvänsä, ja sen saisi isäntä nyt tietää.

Matilda-äiti oikaisi tieltä metsikköön ja kahlassi rivakasti kohti Hiilin tilaa. Isäntä näkyi olevan riihen kulmalla. Matilda asettui pelottomasti hajareisin seisomaan isännän eteen eikä edes tervehtinyt, niin tuohtunut hän oli.

– Nyt se teidän suojattinne näytti todelliset kasvonsa! Peloteli meidän tyttöä! Likka haki risuja, ja se teidän holhokki ajoi sen tiehensä ihan kepin kera! Matilda huusi kasvot punoittaen.

– Niin että meidän tyttöä ei täällä pelotella!

– Mitäpä sen mukulan tarvittee sinne Saliinin mökille mennä ollenkaan, Aukusti-isäntä siihen.

– Likka on jo yhdeksän vanha, kyllä sen pitää voida polttorisuja hakea kauempaa kun kotipihasta. Pistäkää se suojattinne ruotuun, ihan jämäpti on näin! Matilda pauhasi.

– Jos annettais sen Saliinin olla...

– Olla ja olla! Niin sitä sanotaan, että te sitä hyysäätte, ei sen tarvitse töitäkään tehdä siinä kun tavallisten palkollisten, jatkoi Kauppisen Matilda vain kuin yltyen.

– Se on meitin asia se. Saliini on työnsä aina tehnyt, eikä se teille kuulu. Annetaan sen olla mikä on. Ja Kauppiskan sopis alkaa meneen ennen kun mää alan hermostuu...

Puhisten ja kihisten Matilda joutui nielemään tappionsa ja kääntyi kannoillaan kotimökkiään kohti. Kotona pikku Iita istui yhä säikähtäneen näköisenä uunin kupeessa.

– Nyt et enää mene siihen suuntaan ollenkaan! ärähti Matilda Iitalle.

Pikku Iitaa alkoi uudelleen itkettää. Äiti oli tapahtuneesta kuultuaan lähtenyt niin topakasti Hiiliä kohden, että Iita uskoi äidin hyvinkin selvittävän asian parhain päin. Mutta nyt oli äiti vihainen hänellekin, Iitalle.

Tottahan se oli, että metsää riitti muuallakin. Mutta vaikea Salinin torppaa oli kovin kaukaakaan kiertää, siinähan se oli tien ja lähteen välissä.

Moni oli kateellinen Salinille torpanpaikasta: se oli parhaalla paikalla, keskellä kylää ja vielä lähteen rannalla. Tie kulki läheltä, mutta Salinin torpalle ei moni uskaltanut poiketa. Kauempaa ihmiset vain katsoivat, että mökki oli pystyssä. Joskus, harvoin toki, näkyi itse Salin puineen ja työkaluineen.

Kertoivat, että Salin oli tullut aikoinaan jostain Vihdin suunnasta. Mitä sitä ennen oli tapahtunut, siitä ei puhunut Salin itse eikä siitä puhunut Hiilin isäntäkään. Oletettiin, että isäntä kuitenkin jotakin tiesi, kun kerran sieti Salinin oma-laatusuutta. Vellillä Salin kävi Hiilillä lähes joka päivä, mutta muuten häntä ei nähty muiden joukossa. Saunaankin Salin tuli itse vasta sitten, kun kaikki muut olivat käyneet, niin isännät ja muonamiehet kuin perheet ja muut alustalaiset.

Puheita kasvatti erityisesti se, ettei Salin käynyt edes heinäpellolla tai talkoissa samaan aikaan muiden kanssa. Mutta kaipa se jotakin teki, tuskinpa Aukusti-isäntä sen olisi antanut vallan ilmaiseksi asua. Puuesineitä Salinilta ainakin syntyi, niitä oli kauppiaallakin myynnissä. Tuntui olevan taitava, oli kuulemma itse pystyttänyt mökkinsäkin likimain yksinään. Kumma eläjä, mietti Matilda.

Olihan noita muitakin kummajaisia kylällä. Niin kuin Serafiina, Kekkurin Serafiina omassa mökissään Näkyvänlammen rannalla. Serafiinakaan ei käynyt joulukirkossa eikä edes kinkereillä, sitä ei hyvällä katsottu. Mutta Serafiinaa siedettiin, sillä hän osasi parantaa. Hänen luokseen oli asiaa yhdellä ja toisella

silloin tällöin. Toisin oli Salinin kanssa, Salinin torpalle ei ollut asiaa kenelläkään!

Mutta niin vain nähtiin se ihme, että seuraavana iltana Salin lähestyi Kauppiskän mökkiä lakki kourassaan. Oli Aukusti-isäntä sittenkin tainnut ottaa asian puheeksi. Sentään oli lapsesta kyse.

Aikansa kyyräilyään kuusikon suojassa Salin astui pihamaallemme ja istahti kaivonkannelle odottamaan.

– Mitäs siinä kupeksitte, huusi Matilda oviaukosta. – Onko jotain asiaa?

– E-e-ei kun m-m-minä vaan... että tuota... liikaa sille tytölle.

– Niin että mitä että?

– Että jos niinku anteeks. Mutta että jos ei kuitenkaan pihaan enää, Salin rykäisi, laittoi lakkinsa takaisin päähän ja lähti.

Ne olivat enimmäkseen sanat mitä Salinin suusta oli kuultu. Matilda jäi hieman hölmistyneenä katsomaan Salinin perään. Iitaa hän kielsi kuitenkin jyrkästi enää menemästä lähelle Salinin mökkiä.

YLEENSÄ Matilda lähetti Iitan puotiestoksille, mutta viikolla Iita oli koulussa ja paloöljy lopussa. Matilda lähti itse kaupalle keskipäivän seutuvilla.

Puodilla oli yleensä aina asiakkaita, sillä harva tyytyi vain ostamaan tarvitsemansa ja poistumaan. Puoti oli kylän tietotomistomisto, jonne jäätettiin viettämään aikaa ostostenteon jälkeenkin. Siellä kuuli uusimmat juorut ja mehevimmät tarinat, ja samalla näki sopivasti myös sen, mitä muut puodilta ostivat.

Tällä kertaa paikalla oli puodinpitäjän lisäksi viisi kyläläistä, ja kuudenneksi saapui Erikssonin Iisakin leski.

Vuosi 1923. Yhdeksänvuotias Iita auttaa piikana työskentelevää äitiään maatalon askareissa. Iitan isä on menehtynyt sisällissodan myrskyissä ja Iita miettii, mitä se tarkoittaa, kun koulussa häntä kutsutaan punikin pennuksi. Kun Iita kysyy asiaa äidiltä, tämä suuttuu ja vastaa, ettei Iitalla ole isää.

Vähän matkan päässä Iitan kotimökistä, lähteen rannalla, asuu erakko Saliini. Kun Iita eräänä päivänä törmää pelättyyn erakkoon, jokin hänen elämässään muuttuu.

Marika Tudeerin *Lähteen rannalla elämä* on lämminhenkinen romaani sisällissodan jälkeisestä maalaisyhteisöstä lapsen näkökulmasta kerrottuna.

Kirja on laajennettu versio aikaisemmin omakustanteena julkaistusta samannimisestä teoksesta.

WWW.LINDCO.SE * 84.2 * ISBN: 978-91-8095-603-1

KANSI LAURA NOPONEN * KANNEN KUVA SHUTTERSTOCK

9 789180 956031